

Brussel, juli 2026

Policynotat: Status diverse EU-prosesser pt sommeren 2026

Joakim P. Berg, senior europarådgiver, Osloregionens Europakontor

I det følgende kommer oppdateringer om

- (1) Det nye formannskapet i Rådet
- (2) EUs budsjettforhandlinger, inkludert programmer som Horisont Europa og Erasmus+
- (3) EUs arbeid med implementering av Draghi-rapporten og varslede eller allerede gjennomførte reformer av Det indre Marked

1: Irland tar over stafettpinnen i Rådet

1.1: Kypros oppsummert

Etter seks svært tettpakkede måneder preget av budsjett- og sikkerhetspolitikkfokuserede diskusjoner i EU-sammenheng, men også av iranske droneangrep mot øya i mars, kan kypriotene puste ut. Kypros hadde «et autonomt og/men verdensåpent Europa» som hovedprioritet, og anser arbeidet over de tilmålte 181 dagene som en stor suksess. Dette mener jeg er en rimelig konklusjon, selv om det (som ventet) ble gjort noe mindre fremskritt innen budsjettforhandlingene enn ambisjonene tilsa (jf. punkt 2).

Særlig innen EU-utvidelse fremstår de konkrete fremskrittene tydelige, med konkrete steg i prosessene både for Montenegro (som vel står først i køen p.t., i alle fall frem til Islands avstemning om å gjenoppta forhandlinger den 29. august), Moldova, Albania og Ukraina. Halvåret har også særlig – i tråd med formannskapets hovedprioritet – vektlagt reform av det indre marked; mer om dette i del 3.

For den som vil ha mer detaljer om det kypriotiske formannskapets seks måneder, kan [president Christodoulides' tale fra den avsluttende pressekonferansen sees her](#).

1.2: Så til Republikken Irland, de fem sjettedelene av Éire som ennå får stemme i EU-valg

Halvåret frem til nyttår vil preges av mottoet *Ní neart go cur le chéile* («samhold er styrke»). Formannskapet skal bygge samholdet og/eller styrken på tre søyler: Konkurranseskraft, verdier og sikkerhet. Mer konkret vil dette innebære fortsatt fremgang innenfor forhandlingene om EUs langtidsbudsjett (MFF) for 2028-2034; innen reform av Det indre marked; innen fremme av de verdiene EU har kodifisert i [artikkel 2 av TEU](#) (og som vel fikk en sårt tiltrengt støtteerklæring i det ungarske valgresultatet i april); og sikkerhet og forsvar, med Ukraina som et nøkkelord.

Tidspresset rundt forhandlingene knyttet til EUs MFF tiltar – ikke fordi 1. januar 2028 er like rundt hjørnet (i forrige runde kom enigheten først 10 dager før perioden begynte), men fordi 2027 er proppfullt av nasjonale valg som kan stikke kjepper i hjulene på prosessen, og selv om både Tyskland, Estland og Finland skal til urnene tidlig i 2027, er det først og fremst det franske presidentvalget i april 2027 man er bekymret for, da Macron ikke kan stille til gjenvalg, og det er en ... viss risiko for at en mer EU-skeptisk president tar over roret.

Irene kan derfor se frem til en intens høst når Brussel våkner til liv igjen tidlig i september. Litauen og president Nausėda, som vil ta over stafettpinnen ved nyttår, har allerede signalisert at de er klare til å sprinte ut av blokka 1. januar. [Les mer om Irlands formannskap her.](#)

2: Forhandlingene om EUs budsjett (2027 og MFF)

2.1: Budsjettet for 2027

Først, og enklest: Rådet, altså medlemslandene, har offentliggjort sin posisjon for budsjettet for 2027, det siste i inneværende MFF-periode. Det er ingen større overraskelser i denne posisjonen, som altså sammen med EU-parlamentets posisjon danner grunnlaget for forhandlingene, som i prinsippet skal være ferdige innen midnatt 16. november; det er imidlertid verdt å merke seg at Rådet foreslår et kutt på 232 millioner euro til Horisont Europa, til 12.6 milliarder euro for året.

Dette kan leses som et signal om medlemsstatenes (manglende) vilje til å investere i Horisont Europa (og muligens Konkurranseskraftfondet ECF) i neste MFF (mer om dette i følgende avsnitt). Dersom medlemsstatene allerede nå signaliserer ønske om kutt i disse større satsningene, er dette et tydelig brudd med ambisjonene i Draghi-rapporten. Det er også budsjetttrammene («takene») fra 2027-budsjettet som automatisk videreføres for årene fremover dersom man ikke når en enighet om neste MFF tidsnok (per TFEU 312.4); man risikerer derfor at de ovennevnte kuttene får en kaskadeeffekt. [Les mer om Rådets budsjettposisjon for 2027 her.](#)

2.2: Det o' store MFF

Forhandlingene om EUs neste langtidsbudsjett, MFF, som skal dekke årene 2028-2034, er både langvarige og innfløkte (jf. foregående policynotater om dette). Jeg henviser til disse for informasjon om den overordnede prosessen samt det grunnleggende konseptet for neste MFF.

11. juni offentliggjorde det kypriotiske formannskapet sin såkalte [Negotiating box](#) (forhandlingsboksen, eller nego-box, er et ikke bindende arbeidsdokument for forhandlinger i Rådet). I formannskapets nego-box settes den overordnede rammen for MFF til 1730 mrd. euro (2025-euro), en reduksjon på om lag 2 % fra Kommisjonens opprinnelige forslag fra juli i fjor. Kuttene ligger først og fremst i Konkurranssekraftsfondet, herunder Horisont Europa (HEU), og Global Europe.

De mer sparsommelige medlemslandene – grovt sett land som betaler mer inn til budsjettet enn de henter ut (med Nederland, Sverige, og Tyskland i spissen) – mener kuttene ikke er store nok, og Nederland har omtalt forhandlingsposisjonen som en «no-go-box». Som vanlig er Parlamentet mer ambisiøst enn medlemsstatene i Rådet, som dog sitter med pengesekken.

En hovedårsak til hvordan kuttforslagene fra Rådet er fordelt, er at det er mer sikkert for hvert enkelt medlemsland at man vil motta en garantert andel fra overskrifter som landbruk og samhørighet enn det er for overskrifter som forskning og innovasjon, hvor medlemslandene i alle fall i utgangspunktet konkurrerer på like fot om midlene.

Kort sagt er det duket for en klassisk konfrontasjon mellom de rikere landene i nordvest (som litt forenklet vil spare overordnet budsjett, men gjerne ser midler til konkurranseutsatte satsninger som HEU) og de fattigere landene i sørøst (som vil det motsatte), samtidig som alle erkjenner at investeringer i konkurransekraft (paradoksalt nok et av de første ofrene for kutt), forsvar og sikkerhet er viktige områder for felleseuropeiske løsninger. Irland kommer neppe til å få en enkel oppgave det neste halvåret.

2.3: Horisont Europa og Konkurranssekraftfondet

Særlig kritisk, om man kan si det slik, er det for HEU, som foreslås kuttet til 167 milliarder euro (fra 175 – for ikke å snakke om de 200 Draghi har foreslått). På den positive siden har Rådet i slutten av juni blitt enige om sin [forhandlingsposisjon](#) for HEU; imidlertid omfatter denne ikke finansielle spørsmål. Det er allikevel et godt tegn at medlemsstatene er enige om overordnet utforming og formål (selv om den sterke koblingen mellom ECF og HEU forblir kontroversiell).

Når det gjelder partnerskapene er ennå mye uklart, men Kommisjonen har ønsket å (i tråd med budsjettet som helhet) samle flere små elementer under noen få, større overskrifter. Mye tyder også på at dagens tre strukturer – co-financed, co-programmed og joint undertakings, skal bli to, med de to førstnevnte slått sammen (for sistnevnte tipser vi også om [pågående høring](#)). Kommisjonen har lovet mer informasjon i andre halvdel av 2026.

For Horisont Europa og Konkurranseskraftfondet som helhet er det planlagt møter både i Rådet og Parlamentet tidlig i september, og først etter dette vil vi ha mer klarhet i fremdriften i forhandlingene.

2.4: Erasmus+

Kutt (per nevnte nego-box) foreslås også i Erasmus+, til 39.1 mrd. Også her er Rådet blitt enige om en [forhandlingsposisjon](#) uten større substansielle endringer i forslaget, men med noen justeringer i medlemslandenes mulighet til å kontrollere utviklingen i programmet, særlig gjennom å bevare programkomiteen.

De mye omtalte foreslåtte stipendene for STEM-fag, som skulle øremerke deler av programmet til spesifikke fagområder, har blitt kritisert for å gå imot programmets ånd, og har vært en het potet det siste halvåret. Det har også vært noen piloter i årets utlysninger (STEM education centres; STEM foundries; stipender). Én mulig løsning som er blitt diskutert er å kategorisere denne prioriteringen av STEM-fagene som tematisk tett knyttet til «konkurranseskraft», og å dermed hente pengene fra ECF, selv om midlene utlyses og kanaliseres gjennom Erasmus+.

Dette er en besnærende tanke, og understreker også den mer holistiske tankegangen Kommisjonen og til dels medlemslandene har i utformingen av programmene og det øvrige budsjettet. Imidlertid kan det skape trøbbel for et hypotetisk tredjeland som kun deltar i f.eks. Erasmus+ (da dette vil kunne lede til en de facto utestengelse fra deler av programmet). Som er tilfelle for HEU og ECF, vil vi få mer informasjon tidlig i september.

2.5: AgoraEU

Også for det nye [AgoraEU](#)-programmet, som altså vil slå sammen dagens Kreativt Europa og CERV-programmer ([Citizenship, Equality, Rights and Values](#); les om [bakgrunn for norsk ikke-deltakelse i inneværende MFF her](#)), har Rådet offentliggjort sin forhandlingsposisjon.

Denne er i tråd med de øvrige forhandlingsposisjonene, og foreslår dermed noe økt nasjonal kontroll over programmet (gjennom opprettelsen av en komité à la Erasmus+-komiteen), mer utførlig beskrivelse av hvordan AgoraEU-deskene skal fungere, samt noen utbroderinger av delen som handler om audiovisuelle medier, som skal bidra til å sikre deltakelse også fra f.eks. mindre språkområder og -markeder.

2.6: Programmene fra norsk ståsted

Som nevnt skjer det ennå mye på Europeisk side, med avstemningene i Parlamentets ITRE-komité 10. september som det viktigste å følge med på akkurat nå (med påfølgende plenær i Parlamentet i oktober).

I begynnelsen av juli publiserte EFTA på sin side en [EØS-EFTA-kommentar](#) om Horisont Europa, som understreker Norges (og, antakelig, Islands og Liechtensteins) sedvanlige poenger: Excellence er bra, deltakelse må være i tråd med EØS-avtalen (dvs. EØS-EFTA-statene deltar på like fot med medlemslandene), og husk at EU preference/dual use er potensielle fallgruber. EFTA ber også om mer klarhet rundt koblingen mellom ECF og HEU.

I Norge er det opprettet en interdepartemental arbeidsgruppe for norsk deltakelse i EUs programmer i regi av UD, med en NFD-styrt underarbeidsgruppe for ECF. Ettersom Norge gjennom EØS-avtalen har rett (men ikke plikt, i motsetning til medlemslandene) til å delta i EUs programmer, vil endelig avgjørelse om deltakelse være opp til Stortinget å avgjøre. En slik avgjørelse kan kun fattes etter programmet (og MFF, som programmene er del av) er ferdig behandlet i EU, med andre ord (etter planen) i begynnelsen av 2028; innen den tid skal Norge sende en foreløpig posisjon med intensjon/ikke intensjon om å delta i hvert enkelt program.

Så langt vet vi naturlig nok ikke hva konklusjonen blir, selv om det er naturlig å anta at et minimum av deltakelse (HEU, Erasmus+) er så godt som sikkert. Ut over dette henviser vi til innspillsmøter for norsk deltakelse. I opptak: [Innspillsmøte om ECF og HEU](#); [AgoraEU](#). Begge møtene var preget av overveldende støtte til norsk deltakelse.

3: Draghi, hvor ble det av deg i alt mylderet?

Som nevnt over, har reform av Det indre marked vært blant de viktigste prioritene for foregående formannskap i EU. I kjølvannet av Letta- (som tok for seg Det indre marked som sådan, og beskrev både svakhetene ved dagens form og de potensielle fordelene ved et dypere felles marked, særlig

gjennom innføringen av en såk. «femte frihet» for kunnskapsdeling) og Draghi- (som, grovt sett, tok for seg europeisk konkurranseevne på globalt plan) rapportene har dette sakskomplekset blitt svært aktuelt, og presset markedene ble utsatt for etter diverse eksterne sjokk de siste årene (med Ukraina og Iran som nøkkelord, men også ekstremvær, COVID og så videre) har ført til at skoene virkelig trykker.

Det er enkelt å se at Letta og Draghi møtes i reform av Det indre markedet. Å fjerne eksisterende barrierer i markedet; utvide markedet; forenkle regelverk; fremme deling av forskning og konkurranseevnedrivende ideer og teknologier; bedre systemer for mobilitet for arbeidstakere; digital omstilling og KI; tilgang på billigere og renere energi; og samordning med EUs handelspolitikk (som ikke vil omtales under, da Norge ikke deltar i EUs handelspolitikk) – alt dette kan føre til et sterkere og mer konkurransedyktig Europa.

[En nylig rapport fra Montaigne-instituttet](#) vurderer halvannet års Draghi-fremskritt, fordelt i kategoriene «viktigste tiltak» og «lavthengende frukt», og finner en gjennomføringsrate så langt på 30%. Det er opp til leseren å vurdere om dette er bra eller dårlig. Fremskrittene er – kanskje ikke så overraskende – hurtigst innen kritiske råvarer og forsvar.

I april signerte EUs «beslutningstriangel» – Rådet, Kommisjonen og Parlamentet – planen «[One Europe, One Market](#)», som tar for seg alt EU ønsker å gjøre for å styrke markedet innen utgangen av 2027, dvs. innen neste MFF begynner. I det følgende tar jeg for meg noen av elementene i denne planen.

3.1: Forenklinger (eller «forenklinger»?)

Overskriften «forenklinger» er den underkategorien av markedsreform EU er kommet lengst med (målt etter andelen lovpakker som allerede enten er vedtatt eller foreslått), og omfatter de mye omtalte «[omnibus](#)»-pakkene, som skal avbyråkratisere og forenkle forskjellige aspekter ved det indre marked. Jeg skal ikke gå inn i disse i dybde her, men anbefaler [Politicos oppsummering](#) av de første 20 månedene med frenetisk forenkling, som forklarer godt om en del av vanskene med å deregulere et sammenvevet og sektoroverskridende regelverk på en hensiktsmessig måte.

3.2: Integrert marked

Overskriften «integrert marked» omfatter en rekke større pakker som også i all hovedsak vil være EØS-relevante. I tillegg til pakkene som omtales i det følgende, er det flere som planlegges for de

følgende semestrene: en pakke for offentlige anskaffelser; for europeiske produkter; for det europeiske forskningsområdet; for sirkulær økonomi; for arbeidstakermobilitet; for overførbarhet for kvalifikasjoner, og flere, hvorav alle planlegges lagt frem i 2026.

Sparings- og investeringsunionen

Hovedpoenget med sparings- og investeringsunionen (SIU) er å integrere europeiske spare- og investeringssystemer for å støtte opp under et paneuropeisk kapitalmarked. Dette igjen skal gjøre det enklere for europeiske bedrifter å skaffe finansiering (per i dag regnes dette som Europas kanskje største svakhet kontra USA, hvor det oppfattes som mye enklere å få tilgang på oppstarts- og vekstkapital). Dette skal også gi oppstarts- og vekstbedrifter i land med svakere innovasjonssystemer bedre mulighet til å nå opp i konkurransen om kapital.

SUI omfatter en lang rekke lovforslag (inkludert en ordning for felleseuropeisk pensjonssparing, PEPP), også med tydelig EØS-relevans. [En oversikt over disse](#) finnes på Kommisjonens nettsider; en midtveisevaluering av arbeidet med SIU ventes i andre kvartal av 2027.

Industrial Accelerator Act

Denne lovpakken, også med mål om å nå enighet innen utgangen av 2026, skal øke etterspørselen etter europeiske produkter og teknologi samt lovkarbonløsninger. Viktige elementer å merke seg her er sammenblandingen av industri- og handelspolitikk (som kan skape vanskeligheter for EØS-EFTA-statene, som deltar i EUs indre marked, men i utgangspunktet ikke i EUs handelspolitikk); fokuset på produkter «made in EU» (omfatter det oss?); og mål om å øke andelen produksjon/tilvirkning i europeisk BNP til minst 20% innen 2035.

En ytterligere utfordring for Norge kan være at lovpakken bygger videre på Net Zero Industry Act (NZIA), som er EØS-relevant, men som ennå ikke er innlemmet i EØS-avtalen og norsk rett.

Jeg anbefaler her [NHOs oppsummering av forslaget, som kan leses her](#).

EU Inc.

Konseptualisert under navnet «det 28. regime» og videreutviklet til «EU Inc.»: Dette dreier seg om et system for en ekte europeisk selskapsform. Problemet dette skal løse er mylderet av forskjellige regelverk på innsiden av Det indre marked (dette var tanken bak navnet «det 28.

regime»: et system som ligger «utenpå» de 27 regelverkene i medlemslandene – dessverre hadde «Det 28. regime» også en eim av dystopisk sci-fi, så det er kanskje like greit med EU Inc.?), som gjør det vanskelig for selskaper å operere i flere land, selv innenfor EU.

EU Inc. har også blitt kalt «et europeisk Delaware», etter den amerikanske delstaten hvor så mange større selskaper velger å legge sine hovedkontor grunnet fordelaktig lovgivning i staten. Særlig gunstig skal denne harmoniseringen være for oppstarts- og vekstbedrifter.

Nøkkelelementene i EU Inc. er enkel registrering (maks 48 timer, maks 100 euro etableringskostnad); enklere prosedyrer (registrering vil gjelde i alle EUs medlemsland – eller ideelt sett i alle land i Det indre marked); digitale løsninger; enklere fordeling av eierskap innad i Det indre marked (som skal forenkle både tilgang på investorer fra hele markedet, og gi bedre muligheter for å tilby ansatte over hele Europa aksjeopsjoner); fritt valg av nasjonalstat selskapet formelt registreres i, og mer. Kommisjonen ønsker også å utforme en plan for å harmonisere beskatning for ansatte i EU Inc.-selskaper som jobber fra forskjellige stater.

[Forslaget](#), i form av en forordning, er (åpenbart) EØS-relevant og markert som sådan. Kommisjonen ønsker å nå en enighet med Parlamentet og Rådet innen utgangen av 2026 om EU Inc.; dette er følgelig også blant prioriteringene til det irske formannskapet (jf. s. 44 av programmet). Det vil deretter bli opp til EFTA-statene å ta stilling til den endelige forordningen.

Forordning om Det europeiske forskningsområdet (ERA Act)

Denne forordningen, som også svarer på konkrete utfordringer som beskrives i særlig Letta-rapporten, men som òg viderefører arbeidet med Det europeiske forskningsområdet, som har pågått siden 2000 (Kommisjonens første lovforslag i kategorien, *towards a European research area*, ble publisert i januar samme år), har nå vært gjennom flere runder med innhenting av informasjon (jf. også vårt nyhetsbrev av 17. oktober 2025).

Forskning er medlemslandskompetanse (mens EU har koordinerende kompetanse), men ERA Act finner hjemmel i [TFEU 179](#). Prosessen med å samordne forskning- og innovasjonsøkosystemer i Europa, inkludert Norge, tar nå sikte på å gjøre investeringer, forskermobilitet, kunnskapsutveksling og relevant lovgivning enklere å navigere i. Forordningen vil også stimulere til økt investering i forskning og utvikling, med et mål om 3 % av BNP. Forordningen sees også i sammenheng med initiativ for å hente forskere til Europa og med European Innovation Act. [Målet er å vedta en forordning i 2026](#).

Skills portability initiative

Mens Bologna-prosessen har gjort det relativt enkelt (med noen mye omtalte unntak) å få en bachelor- master-, eller PhD-grader anerkjent på tvers av de (p.t.) 49 deltakerlandene, er det fortsatt mer komplisert med andre kvalifikasjoner og vitnemål, hvorav mange eksisterer kun i papirformat. Målet med en harmonisering og digitalisering her er å gjøre det enklere for arbeidstakere å arbeide på tvers av deltakerlandene (i tråd med Det indre markeds fire friheter). Tiltakene skal også gjøre det enklere for arbeidstakere fra tredjeland (dvs. land utenfor Det indre markedet) å bruke sine kvalifikasjoner i nevnte marked. Et forslag ventes i tredje kvartal 2026.